

11 درصد کودکان جهان کارگری می کنند

عکس: Zoriah

خانه امن - در قرن نوزدهم علی رغم اختراع ماشین های صنعتی قول پیکر، همچنان صاحبان صنایع بافندگی، کودکان را به کار می گماردند و کار کودکان را چنین توجیه می کردند: فقط کودکان می توانند با جثه های کوچک شان به زیر ماشین آلات بخزند و نخ و رشته های گسیخته را گره بزنند.

بر اساس گزارش سازمان بین المللی کار، به رغم پیشرفت های صورت گرفته در زمینه کاهش و حذف کار کودکان تا سال 2016، آمار جهانی کودکان کار از سال 2000 به میزان یک سوم (از 246 میلیون کارگر کودک به 168 میلیون) کاهش یافته است. مجمع بین المللی سازمان بین المللی کار "معتقد است که این کاهش برای دستیابی به هدف حذف کامل کار کودکان تا سال 2016 کافی نیست.

دبیر کل "سازمان بین المللی کار" می گوید: "مسیر ما درست، اما پیشرفتمان بسیار آهسته است". اگر ما به از میان برداشتن این معضل در آینده امیدواریم، باید میزان تلاشمان را در کلیه سطوح بالا ببریم. برای این تلاش مضاعف، وجود 168 میلیون کودک کار در جهان دلیل قانع کننده ای است.

پیمان نامه بین المللی حقوق کودک

پیمان جهانی حقوق کودک، یک پیمان نامه بین المللی است که برای دفاع و حمایت از حقوق کودکان تهیه شده است، این پیمان که پس از 10 سال گفت و گو میان کشورهای عضو سازمان ملل در سال 1989 میلادی تدوین شد و در سال 1990 به اجرا درآمد؛ به طور عمده چهار محور بقا، رشد، حمایت و مشارکت را در ارتباط با کودکان مورد توجه قرار می دهد.

این کنوانسیون در 20 نوامبر 1989 مورد پذیرش مجمع عمومی سازمان ملل متحد قرار گرفت و از 2 سپتامبر 1990 لازم الاجرا شده است. تاکنون 193 کشور این سند را امضا کرده اند و در 140 کشور اجرا می شود. و به این ترتیب مقبول ترین سند حقوق بشر در تاریخ می باشد.

این کنوانسیون شامل 54 ماده و دو پروتکل اختیاری بوده که بر اساس چهار اصل زیر است:

- هیچ کودکی نباید از تبعیض رنج ببرد.
- زمانی که در رابطه با کودکان تصمیم گیری می شود، باید منافع عالیه آنان در راس قرار گیرد.
- کودکان حق حیات داشته و باید رشد کنند.
- کودکان حق دارند آزادانه عقاید و نظرات خود را ابراز کنند و این نظرات در تمامی اموری که به آنها مربوط می شود، باید مورد توجه قرار گیرد.

دولت ایران نیز در سال 80 به مقاله نامه 182 حقوق بنیادین کار پیوسته و کنوانسیون حقوق کودک را امضاء کرده است.

قانون ایران در مورد کار کودکان

در ماده 79 قانون کار ایران، اشتغال به کار کودکان زیر 15 سال را ممنوع دانسته است. البته کارگران شاغل در کارگاه های خانوادگی که کارفرمای آنها، همسر یا بستگان و خویشاوندان نسبی درجه یک باشند، مشمول قانون کار نیستند در نتیجه حداقل سن کار در مورد چنین کارگرانی رعایت نمی شود؛ بر اساس قانون کار اگر یک کارفرما کودک زیر 15 سال را به کار بگیرد، متخلف محسوب می شود و

برای بار نخست مجازات نقدی، بار دوم مجازات نقدی و حبس و بار سوم علاوه بر این موارد، کارخانه یا کارگاه پلمپ و پروانه کار فرد متخلف ابطال خواهد شد.

از سوی دیگر ماده 84 قانون کار پیش‌بینی کرده است که در مشاغل و کارهایی که ماهیت آن برای سلامتی یا اخلاق کارآموزان و نوجوانان زیان‌آور است، حداقل سن کار 18 سال تمام خواهد بود که تشخیص این امر با وزارت کار و امور اجتماعی است.

کودک به چه کسی اطلاق می‌شود؟

بر اساس ماده یک پیمان‌نامه حقوق کودک، کودک به هر انسان کمتر از ۱۸ سال گفته می‌شود. مگر آن که قانون قابل اعمال در مورد کودک سن قانونی کمتری را تعیین کرده باشد.

مفهوم کار کودکان

“کار کودکان” مسئله‌ای است که کودکان را از کودکی کردن محروم می‌کند. به توانایی‌ها و شان آنان آسیب رسانده و به رشد فیزیکی و روحی - روانی آنها صدمه می‌زند.

البته تعریف کودکان کار در کشورهای مختلف یکسان نیست به گونه‌ای که در برخی کشورهای آسیایی کار افراد در گروه سنی 8 تا 13 ساله در زمره کار کودکان قرار می‌گیرد، اما عمده تعریفی که شامل بیشتر کشورهای جهان از جمله ایران می‌شود اشتغال کودکان زیر 15 سال است.

بیش از 168 میلیون کودک در سراسر جهان، مجبور به انجام کارهای مخاطره‌انگیز می‌شوند که مستقیماً بر سلامت، ایمنی و پیشرفت اخلاقی آنها تأثیر می‌گذارد. تعداد کودکانی که چنین کارهایی را انجام می‌دهند نسبت به سال 2000 که 171 میلیون نفر بوده به 85 میلیون نفر کاهش پیدا کرده است.

کودکان کار ایران

بر اساس سرشماری سال ۵۷۳۱ بیش از ۴ درصد جمعیت شاغل کشور را گروه سنی ۰۱ تا ۴۱ سال تشکیل می‌داد، بر اساس این همین آمار جمعیت شاغل کشور ۴۱/۵ میلیون نفر بوده است که ۴ درصد آن در حدود ۰۰۶ هزار نفر می‌شود. در سال ۵۷۳۱ حدود ۰۸۳ هزار کودک در سن ۰۱ تا ۴۱ سال در ایران کار ثابت داشته است.

در حال حاضر آمار مشخص و دقیقی از تعداد کودکان کار در ایران وجود ندارد هرچند که برخی منابع و سازمان‌ها از وجود دو میلیون کودک کار در ایران خبر می‌دهند، ولی آمارهای غیررسمی تعداد کودکان کار ایرانی را 7 میلیون نفر تخمین می‌زنند که گفته می‌شود 40 درصد این کودکان را، کودکان مهاجر تشکیل می‌دهد.

و بر اساس آمارهای رسمی، در حدود یک میلیون و 700 هزار کودک در ایران مشغول کار هستند. یعنی بیش از 12 درصد کودکان کشور و به عبارتی دیگر، حدود 9 درصد از کل شاغلان کشور را نیروی کار کودکان تشکیل می‌دهند.

دکتر قاسم‌زاده عضو هیات مدیره انجمن پویا، استاد دانشگاه و فعال کودکان کار سال گذشته، در گفت‌وگو با شهر گفت: پژوهشی طولی به مدت 5 سال در زمینه وضعیت کودکان کار تهران انجام شد که یافته‌ها نشان دادند اکثر این بچه‌ها دارای خانواده هستند. تنها حدود 15 درصد این بچه‌ها اصلاً “خانواده ندارند و یا از شهرستان به پایتخت می‌آیند و از خانواده خود دور هستند. در واقع بخش اعظم این بچه‌ها با وجود داشتن خانواده مجبور به کار می‌شوند. چون بخشی از گذران زندگی خانواده از طریق آن‌ها تامین می‌گردد.

این استاد دانشگاه افزود: به نظر من آمار تخمینی 3 میلیون است. چون بچه زیر 18 سال که مدرسه نمی‌رود کجا می‌رود؟ اگر فرض کنیم که 265 هزار کودک به دلیل بیماری و مسائل دیگر از تحصیل بازمانده‌اند. اکنون 3 میلیون دیگر در خیابان، کارگاه، مزرعه و خانه مشغول کار هستند. شناسایی کودکان کار به سادگی مقدور نیست. حتی کودکانی هستند که کارفرماها در داخل منازل آنها را بکار می‌گمارند و شناسایی آنان دشوار است؛ اما ما هم کوششی در این زمینه نکرده‌ایم. این موضوع در اختیار سازمان‌های دولتی است.

دیگر یافته‌های اصلی گزارش جدید سازمان بین‌المللی کار عبارتند از:

- منطقه آسیا و اقیانوسیه با آماري بالغ بر 78 میلیون کودک، بالاترین آمار کارگران کودک را دارا هستند. اما در منطقه صحرای آفریقا نسبت به جمعیتش این مسئله بیشتر (بیش از 21 درصد) است.
- چنین رویدادهایی در کشورهای کم درآمد بیشتر رخ می‌دهد، اما کشورها با درآمد متوسط بالاترین تعداد کارگران کودک را دارند.
- درصدی پسران بیشتر است. تعداد دخترانی که 25 کاهش داشته که در مقایسه با کاهش 40% میزان کارگران دختر از سال 2000،

کارهای پرخطر نیز انجام می دهند نیز یک دوم کاهش پیدا کرده است. لازم به ذکر است که در این آمار دخترانی که در خانه ها به عنوان خدمتکار، کار می کنند محاسبه نشده است.

- کل کارگران کودک را 59 % میلیون است که 98 بخش کشاورزی از جمله بخش هایی است که در آن آمار کارگران کودک بالغ بر 54 میلیون) و صنعت (12 میلیون) که رقم زیادی محسوب می شود.

در قسمت دیگری از گزارش سازمان بین المللی کار آمده است: کاهش چشمگیر تعداد کودکان کارگر در جهان تنها به تلاش یک فرد و یا یک سازمان صورت نگرفته است، بلکه سازمان ها، نهادها و دولت های بسیاری در آن نقش داشته اند؛ که از سال 2000 تا کنون سعی کرده اند تا اثرات سوء کارگری کودکان را بر رشد اقتصادی، آینده جوامع و حقوق کودکان گوشزد کنند. کانستنس توماس Constance Thomas مدیر برنامه بین المللی از میان برداشتن روند کارگری کودکان "سازمان بین المللی کار می گوید: "با این حال تلاش های سازمان بین المللی کار در رهبری و پیشبرد این مبارزه با استفاده از استانداردها، سیستم نظارتی، ظرفیت سازی و مداخلات مستقیم اش شایان توجه است."

توماس می گوید: "با وجود کاهش چشمگیر تعداد کارگران کودک، اما همچنان 11% از کودکان جهان به جای رفتن به مدرسه کارگری می کنند و نیمی از این تعداد نیز کارهای پر خطر انجام می دهند."

چشم انداز سال 2016 این سازمان، حذف کارگری کودکان در محیط ها و مشاغل است که آنها را در معرض خطر قرار می دهند که از آن جمله می توان بسیاری از کارهای بخش کشاورزی، ساختمان سازی، و کار در معادن را نام برد.

گزارش سازمان بین المللی کار همچنین نشان داده است که 9.2 میلیون کودک زیر سن قانونی کار، در خاور میانه و شمال آفریقا و حدود 12 میلیون در آمریکای جنوبی و سواحل کارائیب کارگری می کنند.

جورج اوکوتو George Okutho، مدیر دفتر سازمان کار بین المللی در اتیوپی می گوید: "ما باید رسیدگی به مسئله "کودکان کار" را با حمایت های اجتماعی هماهنگ و یکپارچه کنیم، برای خانواده ها ایجاد موقعیت و ظرفیت درآمد زا ایجاد کنیم. همچنین باید سیاست های اقتصادی، حقوقی - قضائی، آموزش و پرورش را گسترده تر و سیاست های بازار کار را تغییر دهیم."

سیمرین سینگ Simrim Singh یکی از متخصصان "کودکان کار" منطقه آسیا و اقیانوسیه سازمان بین المللی کار "می گوید: "در آسیا و دیگر نقاط دنیا بسیاری از موارد کارگری کودکان پوشیده مانده است. انواع خاصی از کارگری کودکان از جمله کار آنها در منازل همواره از انظار عموم پنهان هستند."

آقای اوکوتو گفته است علی رغم بحران اقتصاد جهانی، مهمترین دست آورد ها در کاهش این مسئله بین سال های 2008 و 2012 صورت گرفته اند. او کاهش میزان فقر به عنوان یکی از فاکتورهای مهم کاهش چشم گیر "کودکان کار" می داند.

یکی از راه های مبارزه با کاهش "کودکان کار" رسیدگی به معضل فقر است. کارگری کودکان مستقیماً با فقر در ارتباط است، زیرا که کودکان باید خانواده هایشان را به هر صورت ممکن حمایت کنند. بسیاری از دختران و پسران وادار به کار با دستگاه های خطرناک در کارخانه ها و شب کاری می شوند و یا برای کسب درآمد مورد سوء استفاده های جنسی قرار می گیرند.

در بیشتر کشورهای جهان، کار کودک شامل کار در مزارع، کارخانه ها، معادن و بخشهای خدماتی است و مشاغل کاذبی چون دستفروشی را هم در بر می گیرد؛ کودکان کار اکثراً به صورت آزاد یا خیابانی، نیمه وقت و تمام وقت، فصلی و کارمزد مشغول کار هستند.

مترجم متون انگلیسی: مهتاب صمیمی

منابع:

<http://goo.gl/YF8l4s>

<http://goo.gl/c8Dluu>

<http://goo.gl/hbpv2m>

<http://goo.gl/U4DG17>

<http://goo.gl/L7xfH0>

<http://goo.gl/PC5Irl>

<http://goo.gl/12t9Qp>